

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Навчально-науковий інститут української філології та журналістики
Кафедра історії української літератури та компаративістики

Кваліфікаційна робота

з теми: **«ПСИХОЛОГІЧНА СИЛЬВЕТКА ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ»**

Виконала:

здобувачка вищої освіти 2 курсу

групи Ukr1-M21

освітньо-професійної програми

Середня освіта (Українська мова і література)

другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності 014 Середня освіта

(Українська мова і література)

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Крива Вікторія Вікторівна

Керівник:

Починок Л.І., кандидат філологічних наук,

доцент, завідувач кафедри історії української
літератури та компаративістики

Рецензент:

Кеба О.В., доктор філологічних наук,

професор кафедри германських мов і
зарубіжної літератури

Кам'янець-Подільський – 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Творча постать О. Кобилянської у світлі літературно-критичних студій	8
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. Життєва позиція письменниці крізь призму щоденникового, автобіографічного, мемуарного та епістолярного жанрів	23
2.1. Щоденники як дзеркало формування світоглядних переконань О. Кобилянської.	23
2.2. Розкриття громадянських позицій мисткині у її автобіографіях та листуванні.	31
Висновки до розділу 2.....	43
РОЗДІЛ 3. Психологічний портрет О. Кобилянської у дзеркалі художньої прози	44
3.1. Настрєво-емоційна палітра поезій у прозі письменниці.....	44
3.2. Психологічний автобіографізм жіночої прози белетристики.....	52
Висновки до розділу 3.....	69
РОЗДІЛ 4. Постать Ольги Кобилянської в контексті вивчення української літератури у ЗЗСО	70
4.1. Життєтворчість письменниці як предмет шкільного курсу української літератури.....	70
4.2. Осмислення внутрішнього світу О.Кобилянської через психологію героїнь новели «Valse melancolique»	75
Висновки до розділу 4.....	80
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. О. Кобилянська – прихильниця ідей емансипації жіноцтва і прагнень «бути сама собі ціллю», що й віддзеркалилося у її творах та житті. Заглиблення у відчуття персонажів, зображальна манера письма й оригінальний спосіб трактування життєвих явищ були настільки унікальними, що спричинили фурор у свідомості людей кінця XIX – початку XX ст. За визначенням академічного словника, «сильветка» – це коротка характеристика певної особи, переважно митця. Щоб зрозуміти буковинську письменницю потрібно відчувати її героїнь, адже Кобилянська зливалася з героїнями своїх творів, вони були її «альтер еґо», і тим самим без видимих зусиль, у ненав'язливий спосіб навіртає читача у власну віру, у світ переконань та ідеалів. Оригінальність творчості О. Кобилянської полягає у новизні проблематики й актуальності тем, інноваційних ідей, гостроті контрастності поглядів героїнь та у внутрішній структурі образів. Важливими віхами у формуванні психологізму творів О. Кобилянської були її прогресивні погляди, високоосвіченість, пошуки власного шляху в літературі, «європейскість», особливості її характеру і темперамент. Завдяки цим аспектам сформована основа художнього психологізму, який спроектований у творах авторки.

Глибоке осмислення психологічного автобіографізму в контексті творчості О. Кобилянської дасть змогу зрозуміти загальний портрет письменниці, дозволить виявити сферу несвідомого Ольги Кобилянської: духовне переродження і прагнення здобути психологічну цілісність. Це питання є на часі, бо художній психологізм відображає актуальні проблеми сучасного українського літературознавства.

Історія питання. Життєтворчість Ольги Кобилянської здобулась на увагу та осмислення у літературно-критичних студіях, ще починаючи від її сучасників, і є актуальною до сьогодні.

Перші критичні відгуки про письменницькі спроби О.Кобилянської з'явилися в таких письменників і діячів культури як М.Павлик [63], Леся Українка [91], В. Лукич [51], О. Маковей [57], Є. Ярошинська [101–102].

Дослідники І. Денисюк [19] і В. Фащенко [92] виявили зацікавлення жанрово-стильовими особливостями малої прози письменниці кінця XIX – початку XX ст. Тему інтелігенції висвітлювали такі критики, як М. Євшан, О. Бабишкін [3] і Н. Томашук [85] та ін.

Предметом феміністичних досліджень постать і літературна спадщина буковинської письменниці стала з другої половини XX століття, найбільш ґрунтовні з них належать Н. Томашуку [85], Ф. Погребеннику [66], М. Павлишину [65] та іншим літературознавцям.

У справі осмислення творчої спадщини О.Кобилянської важливим є також доробок зарубіжних критиків, таких як Ф. Ржегорж [72], П. Тодоров [83], Г. Адам, Л. Ленард, Т. Турнерова, М. Ласло-Куцюк [45] та ін.

Вагомий внесок у вивчення гендерного аспекту у творчості Кобилянської належить Т. Гундоровій [17], Н. Зборовській [29], С. Павличко [64] та ін.

Актуальність теми нашого дослідження полягає в тому, що сучасне українське літературознавство й досі потребує ґрунтовних розвідок щодо життєтворчості Ольги Кобилянської в контексті психологічного автобіографізму.

Об'єкт дослідження – щоденники, автобіографії й листування як відбиття світоглядних переконань і громадянських позицій мисткині; фрагментарна й жіноча проза як настроєво-емоційна палітра душі письменниці і репрезентантки психологічного автобіографізму.

Предмет дослідження – явище психологічного автобіографізму у творчості Ольги Кобилянської – повісті («Людина», «Царівна»), новела («Valse melancolique»), мініатюри («Рожі», «Поети», «Там зірки пробивались», «Смутно колишуться сосни», «Самітно мені на Русі», «Мої лілеї»).

Мета роботи – осмислити творчий шлях письменниці як втілення процесу індивідуалізації психічного життя.

Мета дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- простежити еволюцію висвітлення творчої постаті О. Кобилянської у літературно-критичних студіях;
- з'ясувати життєву позицію письменниці крізь призму щоденникового, автобіографічного, мемуарного та епістолярного жанрів;
- проаналізувати щоденники на рахунок формування світоглядних переконань О. Кобилянської;
- розкрити громадянські позиції мисткині у її автобіографіях та листуванні;
- окреслити настроєво-емоційну палітру поезій у прозі письменниці;
- дослідити психологічний автобіографізм жіночої прози белетристики;
- визначити контекст вивчення життєтворчості О. Кобилянської на уроках української літератури у ЗЗСО;
- осмислити можливість розкриття внутрішнього світу письменниці через психологію героїнь «*Valse melancholique*».

Методи дослідження. Для дослідження обраної теми обрано методи, які сприяли реалізації визначених завдань і досягнення поставленої мети. Такими методами є: культурно-історичний, який було використано для окреслення особливостей розвитку суспільства і культури у тих часових проміжках, в яких жила письменниця; біографічний, що допоміг глибше осмислити життєдіяльність та простежити формування світоглядних переконань Ольги Кобилянської; історико-літературний, що дозволив висвітлити становлення літературно-критичної думки про творчість письменниці від початку її діяльності до сьогодення; філологічний, що був спрямований на вивчення тексту, його ретельний опис, коментування, узагальнення проаналізованого матеріалу та його концептуалізацію; принципи психологічної школи, що сприяли вивченню психології творчості та особистості письменниці, поглибленню аналізу характерів літературних героїв.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що вони можуть бути використані у вивченні українського літературного процесу кінця XIX – початку XX ст., у шкільній практиці вчителями-філологами як

методичний матеріал у процесі підготовки до уроку української літератури в ЗЗСО, при написанні курсових та кваліфікаційних робіт студентами-філологами.

Апробація результатів дослідження. Дипломну роботу обговорено на засіданні кафедри історії української літератури та компаративістики.

Результати дослідження апробовано шляхом виробничої педагогічної переддипломної практики у ліцеї с. Городище Літинської селищної ради Вінницької області. Було розроблено план-конспект уроку, запропоновано такі методи для засвоєння знань про буковинську письменницю: урок-лекцію; проблемний урок з елементами уроку-диспуту, на матеріалі повісті «Царівна», для детальнішого розгляду проблематики твору.

Основні результати дослідження оприлюднено у формі доповідей на звітній науковій конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (29 березня 2022 року, м. Кам'янець-Подільський) та I Всеукраїнській науковій конференції здобувачів вищої освіти «Нові парадигми сучасної філології» (24 листопада 2022 року, м. Кам'янець-Подільський).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано статті:

– Психологічна силуетка Ольги Кобилянської *Збірник наукових праць студентів та магістрантів навчально-наукового інституту української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 16. С. 109–110).

– Настрєво-емоційна палітра поезій у прозі О. Кобилянської. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів навчально-наукового інституту української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 17. С. 79–82.

Структура роботи: робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків та списку використаної літератури (102 позиції). Повний обсяг дослідження – 93 сторінки, з яких – 84 сторінки основного тексту.

ВИСНОВКИ

О. Кобилянська – буковинська письменниця, яка перенесла нові мистецькі досягнення на український ґрунт, проникла у психологію людини й розкрила потаємні кімнати свідомості. На «зламі віків», як заведено називати літературний процес кінця XIX – початку XX століття, Ольга Кобилянська відзначилася особливою увагою до опанування малих форм, художньої деталі і синтезу мистецтв.

У своєму оточенні здавалася дивачкою, адже не описувала перипетії життя, а навпаки зображала суспільні події через ставлення до них людини. В українському літературознавстві багатогранна жанрово-розмаїта художня творчість О. Кобилянської посідає одне з центральних місць. Не завжди однозначно сприймалася сучасниками письменниці, викликала дискусії й різку критику, але водночас її талант ставав об'єктом захоплень й овацій. Дослідники осягали творчу спадщину О. Кобилянської з багатоаспектним поглядом літературознавчого, мовознавчого, фольклористичного, філософського, педагогічного, театрознавчого погляду тощо.

Ольга Кобилянська – феміністка, яка висловлювала свої переконання, погляди і всю пристрасть до життя у мемуарах. Щоденникові записи, які вона вела понад семи років з 1883 р. дають змогу краще зрозуміти ту епоху, в якій жила та формувалася письменниця, в яких умовах протікало її буття. З щоденників постає вона сама – творча з сильним характером. І її сила була у вмінні бути відвертою, приборкувати погані думки і перемагати саму себе. Людина, жінка, авторка, яка творила власну долю, а не йшла за течією, попри усі перешкоди та випробовування.

Свій неоромантичний моральний ідеал – ідеал вільної, творчої, сильної особистості, яка повсякчас прагне до висот, добра і краси, О. Кобилянська окреслює в параметрах своєрідної модерної образно-стильової манери.

На сторінках зображений весь її неоднозначний духовний світ, записи свідчать про духовне і літературне збагачення, зростання і еволюцію як жінки,

людини та авторки. Сторінки щоденника також розкривають суть і важливість жіночого питання в житті письменниці. Описані обставини, які приводили до дискусій, названі співрозмовники, час і місце діалогів.

Змагаючись за сильну особистість, за нову духовно-творчу, високоморальну українську еліту, вона змагалась таким чином і за оновлення духовності, адже в сукупності сильних особистостей, дужих, незалежних і гордих характерів міцнітиме й увесь український народ. Письменниця приходить до створення своєрідного ідеалу, громадсько-патріотичного типу особистості, в свідомості якого зливаються воєдино морально-етичні, громадянські та національно-патріотичні цінності. Маючи тісні зв'язки з українськими громадськими і культурними діячами, Кобилянська переймалася проблемами тогочасної національної інтелігенції, які згодом стали центральними проблемами її творчості.

Ольга Кобилянська – жінка в усьому, найбільше і найяскравіше у письмі. Детальні описи внутрішніх почуттів переплітаються з описами природи, які не відрізниш від психологічних портретів людей. Вона поєднувала експресіоністичне та імпресіоністичне начала, що витворило особливий стиль її творів. Відповідно, внутрішній світ героїнь – є дзеркалом самої ж авторки, де простежуємо зміни у світогляді, віднайдення жіночої ідентичності і вміння виразно декларувати свої погляди. Жінка, у розумінні Ольги, має бути сильною і вільною, а не слабкою і покірною, такою, що живе не минулим, а майбутнім. Такою й постає перед нами Ольга Кобилянська у своєму психологічному портреті.

Фрагментарна і жіноча проза є відображенням важливого життєвого періоду О. Кобилянської, коли вона відкрила в собі і в українській жінці насамперед особистість, що живе власними ідеалами, змодельовала свої уявлення про життя й призначення в ньому жінки, про вищі цінності, нову красу. Слово для письменниці стало дійовим засобом самовираження. Проаналізувавши її тексти, можна ствердити, що природність почувань є найбільшою правдою жінки, а героїні її творів можуть безпомилково визначити свій душевний стан.

Змагання жінки за можливість реалізуватися відповідно до своїх здібностей і уподобань, чітко окреслене ще в ранній німецькомовній прозі белетристики, розвивається в таких її новелах, як “*Impromptu phantasie*”, “*Valse melancolique*”, “Природа”, а також у повісті пізнішого часу – “За ситуаціями”. Героїні цих творів – талановиті, непересічні особистості, горді і пристрасні, що завжди шукають у житті, і насамперед в людських відносинах, гармонії і краси, яка, в їх розумінні, невіддільна від добра, правди і любові; прагнуть до вищої духовності та індивідуальної свободи.

Новела «*Valse melancolique*» є однією із найяскравіших творів письменниці. З’ясовано, що провідними проблемами твору є насамперед пошуки жінками свого життєвого шляху. Простежено, що героїні тяжіли до мистецтва, що й визначало їх індивідуальність. Крім мистецького таланту, дівчата наділені ще й незвичайною красою та сильною волею. Проаналізовано засоби психологізму в новелі, зокрема вальс як засадничу деталь формування психоемоційного тла твору, настроїв, думок, монологів, діалогів, ліричних відступів.

Творчість О. Кобилянської була викликом для традиційного українського письменства, що й відчувається у сучасному прочитанні. Постать письменниці складна і багатогранна, тому потребує цілого комплексу уроків, щоб учні могли повною мірою оцінити талант О.Кобилянської.

Її індивідуальний творчий метод полягає в об’єднанні романтизму, реалізму і символізму в єдине ціле, пізнання чого допоможе виховати високоосвічену розвинену особистість. Твори буковинської авторки навчають учнів боротися за своє місце в житті, поважати жінок, виховувати в собі вольові риси характеру, громадянські якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алчевська Х. Майстри слова: Критичний шкіц. Твори. Київ, 1990. С. 390-401.
2. Бабишкін О. Ольга Кобилянська. Нарис життя і творчості. Львів: Книжковий журнал, 1963. 192 с.
3. Бабишкін О. Творчість Ольги Кобилянської: Літературно-критичний нарис. *Кобилянська О. Твори: В 3 т. / упоряд. і приміт. О.К.Бабишкіна*. Київ: Держлітвидав, 1956. Т.1: 1887-1900. С. 5-64.
4. Барт Р. Фрагменти мови закоханого. Львів, 2006. 283 с.
5. Баса О. «Рожі»: рондо в прозі Ольги Кобилянської. *«З його духа печаттю...» : збірник наукових праць на пошану Івана Денисюка*. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. Т. 1. С. 112-115.
6. Білецький Л. Три силуетки: Марко Вовчок, Ольга Кобилянська, Леся Українка. Вінніпег: Союз Українок Канади, 1951. 127 с.
7. Білоус Н. Феміністична проблематика прози Ольги Кобилянської. *Українська мова та література у школі*. 1999. № 1. С. 36–38.
8. Вознюк В. Про Ольгу Кобилянську: нові матеріали, роздуми, знахідки. Київ: Вид-во худож. літ-ри "Дніпро", 1983. 214 с.
9. Горбатюк О. Ольга Кобилянська в інтерпретації Степана Смаль-Стоцького. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. Чернівці: Книги XXI, 2004. Вип. 216–217. С. 140–144.
10. Гоцур Л. Ольга Кобилянська в українсько-німецьких взаєминах: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.03 / КДПІ ім. М.П. Драгоманова. Київ, 1992. 172 с.
11. Грицай О. Ольга Кобилянська: Літературно-критичний нарис. *Літературно-науковий вісник*. 1922. Кн. VI. С. 235-250.
12. Грицай О. "Valse melancolique": Слово привіту до О.Кобилянської в 40-ліття її творчості. *Літературно-науковий вісник*. 1922. Кн. VI. С. 289-306.
13. Гузар З. Дешифрація самокритики. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. Чернівці: Рута, 1999. Вип. 58-59. С. 21-24.
14. Гузар З. Ольга Кобилянська: Семінарій. Київ: Вища школа, 1990. 168 с.

15. Гуляк А., Науменко Н. Концепт сповідальності у малій прозі О. Кобилянської. Чернівці: Типограф. 2007. 153 с.
16. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів: Літопис, 1997. 297 с.
17. Гундорова Т. *Femina melancholica*. Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Київ: Критика, 2002. 574 с.
18. Денисюк І. Новелістика Ольги Кобилянської. *Літературознавчі та фольклористичні праці*: 3 т. 4 кн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2005. Т. 1. Кн. 1. С. 319-322.
19. Денисюк І.О. Жанрові проблеми новелістики. *Розвиток жанрів в українській літературі ХІХ ст.* Львів: Науково-видавниче товариство «Академічний експрес», 1999. 280 с.
20. Демченко І. Особливості поетики Ольги Кобилянської. Київ: Твім-інтер, 2001. 286 с.
21. Дзюба І. Читаючи Кобилянську... (кілька зіставлень) *З криниці літ. Літературні портрети*. Т. 3: Зі спогадів. Київ: Дніпровський меридіан, 2007. С. 224–254.
22. Дорошенко В. Борці за красу і волю. *Літературно-науковий вісник*. 1922. Кн. І. С. 69-71.
23. Євшан М. “За ситуаціями”. *Літературно-науковий вісник*. 1922. Кн. І. С. 499-504.
24. Євшан М. Ольга Кобилянська. *Критика; Літературознавство; Естетика* / упоряд., передм. та приміт. Н. Шумило. Київ: Основи, 1998. С. 199-205.
25. Євшан М. Ольга Кобилянська. *Українське слово : хрестоматія укр. літ. та літ. критики ХХ ст.* в 4-х кн. / упоряд. В. Яременко. Київ: Наукова думка, 2001. Кн. 1. С. 111– 116 с.
26. Євшан М. “Через кладку”: Про найновішу повість Ольги Кобилянської *Літературно-науковий вісник*. 1922. Кн. І. С. 483-489
27. Єфремов С. В пошуках нової краси: Замітки читача. *Літературно-критичні статті* / упоряд., передм. і приміт. Е.С. Соловей. Київ: Дніпро, 1993. С. 48-120.

28. Єфремов С. Щоденники 1923–1929. Київ: Дніпро, 1997. 482 с.
29. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Київ: Академвидав, 2006. 504 с.
30. Ільницький М. Все, що мав у житті...: Повість Івана Франка «Перехресні стежки» у світлі авторської особистості. *Жовтень*. 1986. № 8. С. 105–116.
31. Каневська Л. Психологізм романів І. Франка сер. 80-х – 90-х рр.: дис. ... канд. філол. наук :10.01.01/ НАН України. Київ, 2004. 209 с
32. Кирилюк С.Д. Трансформація мотивів та образів світової літератури у творчості Ольги Кобилянської: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01. / Прикарп. ун-т. Івано-Франківськ, 1999. 19 с.
33. Козій Д. Глибинний етос. *Нариси літератури та філософії*. Торонто ; Нью-Йорк ; Париж ; Сідней : Вид. Курсів Українознавства ім. Юрія Липи в Торонті ; Друк. Вид. Спілки «Гомін України», 1984. 494 с.
34. Козій Д. Роля підсвідомого в творах О.Кобилянської. *Нариси літератури та філософії*. Торонто ; Нью-Йорк ; Париж ; Сідней : Вид. Курсів Українознавства ім. Юрія Липи в Торонті ; Друк. Вид. Спілки «Гомін України», 1984. С. 11-13.
35. Ковалів Ю. Історія української літератури : кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. у 10 т. Київ: Академія, 2013. Т. 2 : У пошуках іманентного сенсу. 622 с.
36. Кобилянська О. Слова зворушливого серця: Щоденники; Автобіографії; Листи; Статті та спогади / упорядк., передм. Ф. Погребенника. Київ: Дніпро, 1982. 359 с.
37. Кобилянська О. Природа. Поети. Покора. *Твори в двох томах*. Київ: Дніпро, 1988. Том 1. С. 310-476.
38. Кобилянська О. Про себе саму. Автобіографія в листах до проф. д-ра С. Смаль-Стоцького). *Кобилянська О. Твори у 5 т. Т. 5*. Київ: Держлітвидав України, 1963. С. 241-253.
39. Кобилянська О. Твори : в 2 т. Київ: Дніпро, 1988. Т. 1. 396 с
40. Кобилянська О. Твори: в 3 т. Київ: Держ. вид-во худ. літ., 1956. Т. 2: 1901–1910. 712 с.

41. Кобилянська О. Твори: у 5 т. Київ: Держлітвидав України, 1962-1963. [Т. 1. 1963. 491 с.; Т. 2. 1962. 480 с.; Т. 3. 1963. 439 с.; Т. 4. 1963. 512 с.; Т. 5 / упоряд., підгот. текст. та приміт. Ф.П.Погребенника. 1963. 767 с.].
42. Кобилянська О. Лист до Франтішка Ржегоржа від 17 січня 1898 року. *Слова зворушливого серця: Щоденники; Автобіографії; Листи; Статті та спогади* / упорядк., передм. Ф. Погребенника. Київ: Дніпро, 1982. С. 359–360 с.
43. Кузнецов Ю.Б. Психологізм української прози початку ХХ ст. *Українська мова та література в школі*. 1991. № 2. С. 30–35.
44. Кульчицький О. Світовідчуження українця. *Українська душа: збірник наук. праць* / ред. В. Храмова. Київ: Фенікс, 1992. С. 48-65.
45. Ласло М. Тема емансипації жінки у творчості О.Кобилянської. *Слова зворушливого серця: Щоденники; Автобіографії; Листи; Статті та спогади* / упорядк., передм. Ф. Погребенника. Київ: Дніпро, 1982. С. 324-340.
46. Лебедівна Л. Одвічний пошук гармонії: три іпостасі О. Кобилянської в оповіданні «Valse melancolique». *Слово і Час*. 2003. № 7 (511). С. 70-76.
47. Лебедова Віра. [Малицька К.]. Жіночі типи в найновішій українсько-руській літературі: Відчит. *Буковина*. 1899. № 9. С. 60-61.
48. Левченко Г. Зачарована казка життя Ольги Кобилянської. Київ: Книга, 2008. 218 с
49. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 1: А – Л. С. 189-190.
50. Літературознавчий словник-довідник /упоряд. Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. Київ: Академія, 1997. 752 с.
51. Лукич В. «Перша праця»: Лист до О.Кобилянської від 8/XII 1892 р. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ: Держлітвидав, 1963. С. 32-33.
52. Луців Л. О.Кобилянська і Ф.Ніцше. *Літературно-науковий вісник*. 1928. Кн. IV. С. 335-345; Кн. V. С. 47-63.
53. Луців Л. Чи Кобилянська символістка? *Діло*. 1927. Ч. 9. С. 293–311.
54. Луцький О. «Молода муза». *Діло*. 1907. Ч. 9. С. 172–181.

55. Луцький О. Ольга Кобилянська. *Остан Луцький і сучасники: Листи до О.Кобилянської й І.Франка та інші забуті сторінки* / за ред. Ю. Луцького. Нью-Йорк; Торонто: Укр. Вільн. Акад. наук у США, 1994. С. 109-121.
56. Луцький О. Ювілей Ольги Кобилянської: Лист до редактора нашого журналу *Остан Луцький і сучасники: Листи до О.Кобилянської й І.Франка та інші забуті сторінки* / за ред. Ю. Луцького. Нью-Йорк; Торонто: Укр. Вільн. Акад. наук у США, 1994. С. 8-11.
57. Маковей О. «Великий дар обсервації»: 3 листа до В.Лукича від 22 липня 1894 р. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ: Держлітвидав, 1963. С. 34.
58. Матусяк Л. Основні громадсько-культурні засідки етичного ідеалу Ольги Кобилянської. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2001. № 6. С. 15 – 18;
59. Мельничук Я. Присвячена Ользі Кобилянській і не тільки. *Слово і час*. 2009. № 4. С. 74 – 79;
60. Михида С. Психопоетика прози Ольги Кобилянської: конфлікт темпераментів. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. Чернівці, 2011. Вип. 545-546. С. 67-71.
61. Мочульський М. Ольга Кобилянська. “Через кладку”: Повість. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ: Держлітвидав, 1963. С. 164-170.
62. Ніцше Ф. Народження трагедії з духу музики. Ф. Ніцше. *Слово. Знак. Дискурс: антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів: Літопис. 2011. С. 55-70.
63. Павлик М. «Велика сила правди життєвої»: 3 листа до О.Кобилянської від 26-27/II 1891 р. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ, 1963. С. 29.
64. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Основа, 1999. 356 с.
65. Павлишин М. «Мені не соромно отворити уст про мої чувства»: [неопубліковані листи Ольги Кобилянської до Осипа Маковея]. *Сучасність*. 2003. № 2. С. 127–143.

66. Погребенник Ф. Ольга Кобилянська. *Кобилянська О. Повісті; Оповідання; Новели* / вступ. ст., упоряд. і приміт. Ф.П.Погребенника. Київ: Наукова думка, 1988. С. 5-24.
67. Погребенник Ф. Ольга Кобилянська про себе. *Кобилянська О. Слова зворушеного серця: Щоденники; Автобіографії; Листи; Статті та спогади* / упоряд., передм. Ф.Погребенника. Київ: Дніпро, 1982. С. 5-14.
68. Починок Л. Ольга Кобилянська: Знайома постать у новому ракурсі: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2005. 192 с.
69. Починок Л. Природа у життєтворчості Ольги Кобилянської. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія*. Чернівці: Кн. ХХІ, 2004. Вип. 216-217. С. 51-54.
70. Починок Л. Характеротипи жінки і чоловіка у творчості Ольги Кобилянської: до проблеми еволюції. *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Слов'янська філологія*. 2011. Вип. 545–546. С. 50–53.
71. Пустовіт В.Ю. Епістолярій Лесі Українки як джерело з історії національно-культурного життя українства кінця ХІХ – початку ХХ століття. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Київ: ВД «Гельветика», 2020. Т. 31 (70). № 3. Ч. 2. С. 147–151.
72. Ржегорж Ф. Ольга Кобилянська. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ, 1963. С. 285.
73. Рудницький М. Закрите обличчя Кобилянської. *Світ*. 1927. Ч. 21-22. С. 2.
74. Семчук Д. «Симфонічна проза» Ольги Кобилянської. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 2. С. 14-16.
75. Сімович В. Моє перше знайомство з творами О.Кобилянської. *Кобилянська О. Слова зворушеного серця: Щоденники; Автобіографії; Листи; Статті та спогади* / упоряд., передм. Ф.Погребенника. Київ: Дніпро, 1982. С. 253-263.
76. Смаль-Стоцький С. Дорогії земляки. *Ольга Кобилянська: Альманах у пам'ятку її сороклітньої письменницької діяльності*. Чернівці, 1922. С. 277-288.
77. Сріблянський М. Боротьба за індивідуальність: З літературного життя р. 1911 на Україні. *Українська хата*. 1912. Кн. 3-4. С. 170-185.

78. Сріблянський М. Літературна хвиля: Погляд на літературу українську р. 1912 *Українська хата*. 1913. Кн. 2. С. 101-110.
79. Сріблянський М. Поет майбутньої людини: З нагоди 25-ліття письменської діяльності Ольги Кобилянської. *Книгар*. 1918. Ч. 11. С. 631-638.
80. Сріблянський М. [Рецензія на збірку О.Кобилянської “Аристократка и другие рассказы”]. *Українська хата*. 1911. Кн. 7-8. С. 372.
81. Стефаник В. Гарний нарис. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ, 1963. С. 68.
82. Тараненко М.П. Ольга Кобилянська – майстер пейзажів. *Творчість О.Кобилянської* : тези доповідей респ. наук. конф., присвяченої 100-річчю з дня народження письменниці, 28 листопада – 1 грудня 1963 р. Чернівці: Видання Чернів. держ. універ., 1963. с. 21–23.
83. Тодоров Ц. Поняття літератури та інші есе / пер. з фр. Є. Марічева. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 162 с.
84. Тодоров П. «Тонкий психологический анализ»: З листа до О.Кобилянської від 23 квітня 1905 р. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ, 1963. С. 292.
85. Томашук Н.О. Ольга Кобилянська : життя і творчість. Київ : Дніпро, 1969. 240 с.
86. Томашук Н.О. Роман О. Кобилянської «Апостол черні». *Питання майстерності*. Дніпро, 1969. Вип. 1. С. 65-84.
87. омчук Л. В. Феномен жіночого письменства в українській літературі кінця ХІХ та початку ХХ століть: дисерт. ... доктора філол. наук зі спеціальностей 10.01.01 – українська література та 10.01.06 – теорія літератури / Київ, 2011. 346 с.
88. Турнерова Т. Про українських жінок. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах* / упор. Ф.П.Погребенник та ін. Київ: Державне видавництво художньої літератури , 1963. С. 298-300.
89. Українка Леся. Зібрання творів: у 12 т. / ред. Ф. Погребенник, упорядкув. та прим. О. Біляївської. Київ: Наукова думка, 1978. Т. 11: Листи (1898–1902). 478 с.

90. Українка Леся. Лист до М.Павлика від 16/ІІІ 1891 р. *Зібрання творів: у 12 т.* / ред. кол. Є.С.Шабліовський та ін. Київ: Наукова думка, 1978. Т. 10: Листи (1876-1897) /ред. М.Д.Бернштейн; упоряд. і приміт. В.В.Яременка. С. 80-82
- 91.Українка Леся. Малорусские писатели на Буковине. *Зібрання творів: у 12 т.*. Київ: Наукова думка, 1977. Т. 8: Літературно-критичні та публіцистичні статті / ред. П.Й.Колесник; упоряд. та приміт. М.Л.Гончарука. С.62-75.
92. Фащенко В. Новела і новелісти. Жанрово-стильові питання (1917–1967). Київ: Вища школа, 1968. 178 с
93. Филипович П. О. Кобилянська в літературному оточенні. *Життя й революція*. Кн. II. 1928. С. 105–121.
94. Франко І. З остатніх десятиліть ХІХ в. *Зібрання творів: У 50 т.* / ред. кол. М.Д. Бернштейн, Г.Д. Вєрвєс та ін. Київ: Наукова думка, 1984. Т. 41: Літературно-критичні праці (1890-1910) / ред. П.Й. Колесник; упоряд. та комент. В.І. Крєкотня, Т.Г. Трєтячєнко. С.471-529.
95. Франко І. Старе й нове в сучасній українській літературі. *Літературно-науковий вісник*. 1904. Т. 25. С. 78-92.
96. Франко И. Южнорусская литература. *Зібрання творів: У 50 т.* / ред. кол. М.Д. Бернштейн, Г.Д. Вєрвєс та ін. Київ: Наукова думка, 1984. Т. 41: Літературно-критичні праці (1890-1910). С. 101-161.
97. Чопик Р. Очікуючи Його. Ольга Кобилянська від Царівни – до Цезаревича (не-роман). *Переступний вік: українське письменство на зламі ХІХ– ХХ ст.* Львів; Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998.
98. Шаповал М. Дорогий Друже Ольго Юліянівно! *Ольга Кобилянська: Альманах у пам'ятку її сороклітньої письменницької діяльності*. Чернівці, 1922. С. 249-252.
99. Шаповал М. Знайомство з Ольгою Кобилянською: Уривки споминів. *Нова Україна*. 1927. Ч. 10-11. С. 83-93
100. Шлемкевич М. Загублена українська людина. Київ: МП Фенікс, 1992. 158 с.

101. Ярошинська Є. «Твори, повні краси і поезії»: 3 листа до О. Кобилянської від 24 травня 1896 р. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ: Держлітвидав, 1963. С. 3
102. Ярошинська Є. «Чудово-гарна повість»: 3 листа до О. Кобилянської від 14 червня 1896 р. *Ольга Кобилянська в критиці та спогадах*. Київ: Держлітвидав, 1963. С. 8–9.